

H. W. Schneider'i

TÄHTRAAMAT

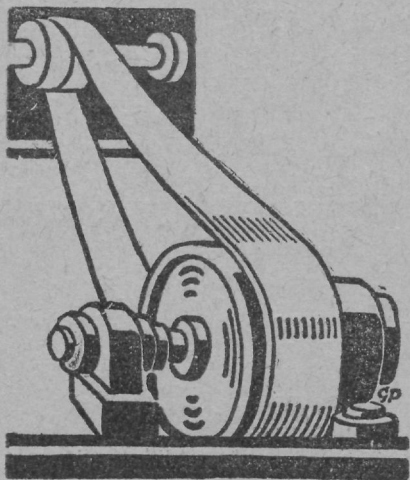
1931

H. W. Schneider'i

raua- ja teraskaupade äri

Tallinnas, Estonia puiestee nr. 23
(Estonia kontsertsaali vastas).

Balata ja nahk masina-rihmu

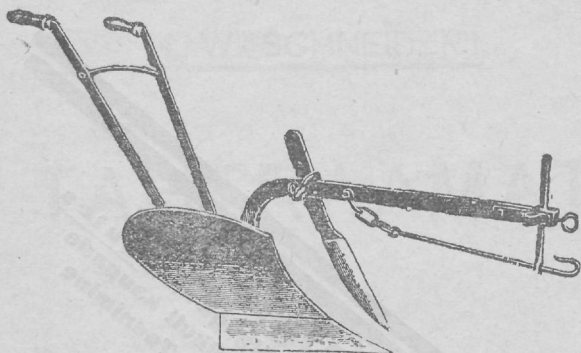
parimatest vabrikutest;

**rihmaühendajaid, õlikanne ja
igatseltsi tihendusi** suures valikus

leiate

H. W. SCHNEIDER'i

juures, Tallinnas, Estonia puist. nr. 23.

ORIGINALAAL

Heiligenbeil'i

sahad,
sahahõlmad
ja terad

on põllumeeste poolt tunnustatud parima-
teks. Saadaval vabriku laos:

H. W. SCHNEIDER'i

juures Tallinn, Estonia puiest. 23.

V. a. TARVITAJA!

Austage mind oma külaskäiguga minu uutes
rumides. Veenduge isiklikult kaupade
suures valikus ja headuses. * * Teenimine
alati kiire ja korralik.

Aupaklikult **H. W. SCHNEIDER,** Tallinnas.

E 3463

H. W. SCHNEIDER'I

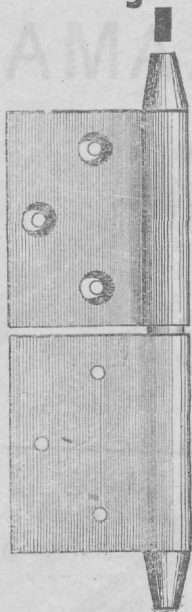
TÄHTRAAMAT

1931

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

Ehitajatele:

ukselukke,
hingesisid,
kää-
pidemeid,
pliitasid,
praeahjusid
siibreid

ja teisi tarbeid
müüb kõige kasu-
likumalt

H. O. SCHNEIDER

Tallinnas, Estonia puiest. 23.

Märkide ja aegade seletused.

☉ noorkuu ☽ esimene veerand
☾ täiskuu ☾ viimane veerand

kl. = kell; m. = minut; p. = päev; e l. = enne lõunat; p. l. = pärast lõunat; s. = sündis: † = suri.

Kalendrisse ülespandud aeg on n. n. Ida-Europa aeg. Ida-Europa aeg, mis Greenwichi ajast 2 tundi ees, on Eestis ametlikult vastuvõetud aja-süsteem, mis Tartu Ülikooli tähetornist antavate ajasignaalide abil sünnib. Ida-Europa aeg on päikese ajast Eestis igalpool ees; et keskmist päikese aega saada, tuleb Ida-Europa ajast Tallinnas 21 minutit maha võtta.

Aastaajad.

Kevade algab 21. märtsil kell 4,06 min. p. l.

Suvi algab 22. juunil kell 11,28 min. e. l.

Sügis algab 24. septembril kell 2,23 min. öösel.

Tali algab 22. detsembril kell 9,30 min. öht.

1931 aastal on 3 päikese- ja 2 kuuvarjutust, neist on ainult kaks viimast Europas näha. Esimene kuuvarjutus on 2. apr. kella 8,20 min. öht. kuni kella 11,42 m. ö. Teine kuuvarjutus on 26. sept. kella 7,44 kuni 11,42 min. ö. Päikesevarjutustest on esimene 17. aprillil, teine — 12. sept. ja kolmas — 11. oktoobril. Ei ole Eestis näha.

Pühad, mil tööd ei tehta :

1) Uus-aasta (1. jaan.), 2) Kolmekuninga päev (6. jaan.), 3) Iseseisvuse päev (24. veebr.), 4) Palvapäev (25. veebr.), 5) Suur Reede (3. apr.), 6) Kevadepühad (5., 6. ja 7. apr.), 7) Esimese mai püha (1. mail), 8) Ristipäev — Taevaminemise püha (14. mail), 9) Suvistepühad (24., 25. ja 26. mail), 10) Jaanipäev (24. juunil), 11) Jõulupühad (25., 26. ja 27. det.).

Töö lõpetakse kell 12 päeval: 1) Suurel laupäeval (4. apr.), 2) Suvistepühade laupäeval (23. mail), 3) Jõululaupäeval (24. detsembril), 4) Vanal aastal (31. detsembril).

Sel aastal on 365 päeva.

I. <i>Jaanuar</i>		V. kal.	Tähendused
* 1	Neljap.	Nääri p.	19
2	Reede	Vaherahu Venega 1920.	20
3	Laup.		21
4	Pühap.	☾ kl. 3. 15 m. p. l.	22
5	Esmasp.		23
** 6	Teisip.	Kolmekuninga p.	24
7	Keskn.		25
8	Neljap.		26
9	Reede		27
10	Laup.	Paavli päev.	28
11	Pühap.	K. A. Hermann † 1908 ☾	29
12	Esmasp.	[kl. 7.09 m. h.	30
13	Teisip.	Jakob Hurt † 1907	31
14	Keskn.	Korjuse p.	1
15	Neljap.		2
16	Reede		3
17	Laup.	Tõnise päev	4
18	Pühap.	J. Poska s. 1866 ●	5
19	Esmasp.	[kl. 8.36 m. õ.	6
20	Teisip.		7
21	Keskn.	C. V. Freundlich † 1872	8
22	Neljap.		9
23	Reede		10
24	Laup.		11
25	Pühap.		12
26	Esmasp.	De jure liitlastelt Ees-	13
27	Teisip.	☾ tile ja Lätile 1921	14
28	Keskn.	M. Veske s. 1843. Fr.	15
29	Neljap.	[Kuhlbars † 1924	16
30	Reede	Maapäeva selet. iseseisv.	17
31	Laup.	[1928.	18

Päike tõuseb 10. kell 9,12 min., läheb looja kell 3,44 min.
 " " 20. " 8,58 " " " " 4,07 "
 " " 30. " 8,38 " " " " 4,31 "

II.		<i>Vebruar</i>	V. kal.	Tähendused
1	Pühap.	[J. Kuperjanov † 1919	19	
2	Esmasp.	Küünla p. Eesti-Vene	20	
3	Teisip.	☾ kl. 2.26 m. ö. [rahu 1920	21	
4	Keskn.	W. Reiman s. 1861	22	
5	Neljap.		23	
6	Reede	A. Grenzstein s. 1843	24	
7	Laup.		25	
8	Pühap.	A. Reinvald † 1922	26	
9	Esmasp.	Luuvalu p. ☾ kl. 6.10 m. ö	27	
10	Teisip.		28	
11	Keskn.		29	
12	Neljap.		30	
13	Reede		31	
14	Laup.		1	
15	Pühap.		2	
16	Esmasp.		3	
17	Teisip.	Vastla p. ● kl. 3.11 m.	4	
18	Keskn.	Tuha p. [p. 1.	5	
19	Neljap.	E. Päästek. loom. 1918.	6	
20	Reede		7	
21	Laup.		8	
22	Pühap.		9	
23	Esmasp.	C. V. Freundlich s. 1803	10	
**24	Teisip.	Iseseisvuse p. Madise p.	11	
**25	Keskn.	Palve p. ☾ kl. 6.42 m. ö.	12	
26	Neljap.		13	
27	Reede		14	
28	Laup.		15	

Päike tõuseb 10. kell 8,13 min., läheb looja kell 4,59 min.
 " " 20. " 7,47 " " " " 5,24 "
 " " 29. " 7,23 " " " " 5,47 "

III.		<i>Märts</i>	V.kal.	Tähendused
1	Pühap.	Vene isev. lang. 1917	16	
2	Esmasp.		17	
3	Teisip.		18	
4	Keskn.	☉ kl. 12.36 m. p.	19	
5	Neljap.		20	
6	Reede	[J. Poska † 1920	21	
7	Laup.	J. Köhler s. 1824.	22	
8	Pühap.	M. Lipp † 1923	23	
9	Esmasp.		24	
10	Teisip.		25	
11	Keskn.	☾ kl. 7.15 m. h.	26	
12	Neljap.	Taliharja päev	27	
13	Reede	H. Treffner † 1912.	28	
14	Laup.	[J. Vilms s. 1880.	1	
15	Pühap.	O. V. Masing † 1832.	2	
16	Esmasp.	A. Viera s. 1853.	3	
17	Teisip.		4	
18	Keskn.		5	
19	Neljap.	C. R. Jakobson † 1882 ☾	6	
20	Reede	kl. 9.51 m. h.	7	
21	Laup.	Kevade algus	8	
22	Pühap.		9	
23	Esmasp.		10	
24	Teisip.		11	
25	Keskn.	Paastu-Maarja päev	12	
26	Neljap.	A. Viera † 1919	13	
27	Reede		14	
28	Laup.		15	
**29	Pühap.	Palmip. p. ☾ kl. 7.04 m. h.	16	
30	Esmasp.	F. Wiedemann s. 1805	17	
31	Teisip.		18	

Päike tõuseb 10. kell 6,52 min., läheb looja kell 6,10 min.

" " 20. " 6,24 " " " " 6,35 "

" " 30. " 5,54 " " " " 6,59 "

IV.		<i>Aprill</i>	V.kal.	Tähendused
1	Keskn.	Karjalaskmise p.	19	
**2	Neljap.	Suur neljap. ☼ kl. 10.06	20	
**3	Reede	Suur reede [m. õ.	21	
4	Laup.	[E. Ahrens s. 1803	22	
** 5	Pühap.	1. Kevade p.	23	
** 6	Esmasp.	2. Kevade p.	24	
* 7	Teisip.	3. Kevade p.	25	
8	Keskn.	Liiv. eestl. orj. vab. 1819	26	
9	Neljap.	☾ kl. 10.15 m. õ.	27	
10	Reede		28	
11	Laup.		29	
12	Pühap.	E. omav. kinnit. 1917	30	
13	Esmasp.	Jüri Wilms † 1918	31	
14	Teisip.	Künni p. [M. Lipp s. 1854	1	
15	Keskn.		2	
16	Neljap.		3	
17	Reede		4	
18	Laup.	● kl. 3 hom.	5	
19	Pühap.	M. Körber † 1893.	6	
20	Esmasp.		7	
21	Teisip.		8	
22	Keskn.	J. Köhler † 1899.	9	
23	Neljap.	Jüri p. Asut. Kogu 1919	10	
24	Reede	J. Kunder † 1888 [p. 1.	11	
25	Laup.	Markuse p. ☾ kl. 3.40 m.	12	
26	Pühap.		13	
27	Esmasp.	J. Rosenplänter † 1846	14	
28	Teisip.		15	
29	Keskn.		16	
30	Neljap.	Juhan Liiv s. 1864	17	

Päike tõuseb 10. kell 5,24 min., läheb looja kell 7,21 min.

" " 20. " 4,55 " " " " 7,46 "

" " 30. " 4,27 " " " " 8,12 "

V.		<i>Mai</i>	V.kal.	Tähendused
**1	Reede	1. mai püha. Volbri p.	18	
2	Laup.	☾ kl. 7.14 m. h.	19	
3	Pühap.	Risti leidmise päev	20	
4	Esmasp.		21	
5	Teisip.		22	
6	Keskn.		23	
7	Neljap.	J. Tamme s. 1861.	24	
8	Reede	Tuule risti p.	25	
9	Laup.	Nigula p. ☾ kl. 2.48 m. p.	26	
10	Pühap.		27	
11	Esmasp.		28	
12	Teisip.		29	
13	Keskn.		30	
**14	Neljap.	Ristipäev (Taevam. p.)	1	
15	Reede	Linnu ristip. [Veske † 1890	2	
16	Laup.	J. W. Jannsen s. 1919. M.	3	
17	Pühap.	● kl. 9.39 m. õ.	4	
18	Esmasp.		5	
19	Teisip.	Eesti ises. väljak. Asut.	6	
20	Keskn.	[Kogu poolt 1919	7	
21	Neljap.		8	
22	Reede	Lehe risti p.	9	
23	Laup.	[R. Kallas s. 1851,	10	
**24	Pühap.	1. Suvistep. ☾ kl. 4.33 m.	11	
**25	Esmasp.	2. Suvistep. [p. 1.	12	
*26	Teisip.	3. Suvistep.	13	
27	Keskn.		14	
28	Neljap.		15	
29	Reede	K. Krimm † 1894.	16	
30	Laup.	[R. Tobias s. 1873	17	
31	Pühap.	☽ kl. 5.28 m. p. 1.	18	

Päike tõuseb 10. kell 4,02 min., läheb looja kell 8,36 min.
 " " 20. " 3,40 " " " " 8,56 "
 " " 30. " 3,21 " " " " 9,19 "

VI.		<i>Juuni</i>	V. kal.	Tähendused
1	Esmasp.		19	
2	Teisip.		20	
3	Keskn.		21	
4	Neljap.	Tallinnamaa eestlaste	22	
5	Reede	[vabast. 1816	23	
6	Laup.		24	
7	Pühap.		25	
8	Esmasp.	☾ kl. 8.18 m. h.	26	
9	Teisip.		27	
10	Keskn.		28	
11	Neljap.		29	
12	Reede		30	
13	Laup.	J. Kappel † 1907	31	
14	Pühap.		1	
15	Esmasp.	Viidi p.	2	
16	Teisip.	● kl. 5.02 m. h.	3	
17	Keskn.		4	
18	Neljap.		5	
19	Reede		6	
20	Laup.		7	
21	Pühap.		8	
22	Esmasp.	Suve algus	9	
23	Teisip.	☾ kl. 2.23 m. ö.	10	
**24	Keskn.	Jaanipäev	11	
25	Neljap.	J. Bergmann † 1916	12	
26	Reede		13	
27	Laup.	7 magaja p.	14	
28	Pühap.	J. Jung † 1900	15	
29	Esmasp.	Peetri-Pauluse p.	16	
30	Teisip.	☾ kl. 2.47 m. ö.	17	

Päike tõuseb 10. kell 3,08 min., läheb looja kell 9,33 min.
 " " 20. " 3,04 " " " " 9,40 "
 " " 30. " 3,09 " " " " 9,40 "

VII.		<i>Juuli</i>	V. kal.	Tähendused
1	Keskn.		18	
2	Neljap.	Heina-Maarja p. J. Kap-	19	
3	Reede	[pel s. 1855	20	
4	Laup.		21	
5	Pühap.		22	
6	Esmasp.		23	
7	Teisip.		24	
8	Keskn.	☾ kl. 1.52 m. ö.	25	
9	Neljap.		26	
10	Reede	7 venna p.	27	
11	Laup.		28	
12	Pühap.		29	
13	Esmasp.	J. W. Jannsen † 1890	30	
14	Teisip.		1	
15	Keskn.	● kl. 2.20 m. p. l.	2	
16	Neljap.		3	
17	Reede	H. Treffner s. 1845	4	
18	Laup.		5	
19	Pühap.	Ilmasõja algus 1914	6	
20	Esmasp.	J. Hurt s. 1839	7	
21	Teisip.	[kl. 7.16 m. h.	8	
22	Keskn.	Maarja-Magdaleena p. ☾	9	
23	Neljap.	Weizenbergi s. 1839	10	
24	Reede	J. Rosenpländer s. 1782	11	
25	Laup.	Jaakobipäev	12	
26	Pühap.	C. R. Jakobson s. 1841	13	
27	Esmasp.	A. Kunileid † 1875	14	
28	Teisip.	K. Krimm s. 1863	15	
29	Keskn.	Olewi päev ☽	16	
30	Neljap.	[kl. 2.48 m. p. l.	17	
31	Reede		18	

Päike tõuseb 10. kell 3,21 min., läheb looja kell 9,30 min.
 " " 20. " 3,40 " " " " 9,12 "
 " " 30. " 4,01 " " " " 8,48 "

VIII.		<i>August</i>	V.kal.	Tähendused
1	Laup.		19	
2	Pühap.		20	
3	Esmasp.	P. Süda † 1920	21	
4	Teisip.	K. J. Peterson † 1822	22	
5	Keskn.	[kl. 6.28 m. p. l.	23	
6	Neljap.	Krist. seletam. p. ☾	24	
7	Reede	[A. Eisenschmidt † 1914	25	
8	Laup.		26	
9	Pühap.		27	
10	Esmasp.	Lauritsa päev	28	
11	Teisip.	L. Koidula † 1886	29	
12	Keskn.		30	
13	Neljap.	K. Tüرنpu s. 1865 ●	31	
14	Reede	[kl. 10.27.m. õ.	1	
15	Laup.	Rukki-Maarja päev	2	
16	Pühap.	A. Eisenschmidt s. 1876	3	
17	Esmasp.	Fr. Kuhlbars s. 1841	4	
18	Teisip.		5	
19	Keskn.		6	
20	Neljap.	☾ kl. 1.36 m. p. l.	7	
21	Reede		8	
22	Laup.		9	
23	Pühap.		10	
24	Esmasp.	Pärtli päev	11	
25	Teisip.	Fr. R. Kreutzvald † 1882	12	
26	Keskn.		13	
27	Neljap.		14	
28	Reede	☾ kl. 5.10 m. h.	15	
29	Laup.	Johannese surma p.	16	
30	Pühap.	R. Tobias † 1918.	17	
31	Esmasp.		18	

Päike tõuseb 10. kell 4,27 min., läheb looja kell 8,24 min.
 " " 20. " 4,50 " " " " " 7,58 "
 " " 30. " 5,13 " " " " " 7,29 "

IX.		<i>September</i>	V.kal.	Tähendused
1	Teisip.		19	
2	Keskn.		20	
3	Neljap.		21	
4	Reede		22	
5	Laup.	☾ kl. 9.21 m. e. l.	23	
6	Pühap.		24	
7	Esmasp.		25	
8	Teisip.	Ussi-Maarja p.	26	
9	Keskn.		27	
10	Neljap.		28	
11	Reede		29	
12	Laup.	● kl. 6.26 m. h.	30	
13	Pühap.		31	
14	Esmasp.	Risti ülendam. p.	1	
15	Teisip.		2	
16	Keskn.		3	
17	Neljap.		4	
18	Reede	☾ kl. 10.37 m. õ.	5	
19	Laup.		6	
20	Pühap.		7	
21	Esmasp.	Madise p.	8	
22	Teisip.	Eesti Rahvastel. vastuv.	9	
23	Keskn.	Sügise algus. K.A. Her-	10	
24	Neljap.	[mann s. 1851	11	
25	Reede	[kl. 9.45 m. õ.	12	
26	Laup.	Õpet. Johannese p. ☾	13	
27	Pühap.		14	
28	Esmasp.		15	
29	Teisip.	Mihklipäev	16	
30	Keskn.		17	

Päike tõuseb 10. kell 5,38 min., läheb looja kell 6,57 min.
 " " 20. " 6,01 " " " " 6,26 "
 " " 30. " 6,21 " " " " 6,01 "

X.		<i>Oktoober</i>	V .kal.	Tähendused
1	Neljap.	Maarja kaitsmise päev	18	
2	Reede		19	
3	Laup.		20	
4	Pühap.	☾ kl. 10.15 m. õ	21	
5	Esmasp.		22	
6	Teisip.		23	
7	Keskn.		24	
8	Neljap.		25	
9	Reede		26	
10	Laup.	A. Kitzberg † 1927	27	
11	Pühap.	Lõikuse p.	28	
12	Esmasp.	[● kl. 3.06 m. p. l.	29	
13	Teisip.		30	
14	Keskn.	Kolletamise p.	1	
15	Neljap.		2	
16	Reede		3	
17	Laup.		4	
18	Pühap.	☾ kl. 11.20 m. e. l.	5	
19	Esmasp.	J. Luiga † 1927	6	
20	Teisip.		7	
21	Keskn.		8	
22	Neljap.	Kaasani-Maarja p.	9	
23	Reede		10	
24	Laup.		11	
25	Pühap.	☿ kl. 3.34 m. p. l.	12	
26	Esmasp.		13	
27	Teisip.		14	
28	Keskn.	Simuna p.	15	
29	Neljap.	Tall. 1905 a. lang. mäl. p.	16	
30	Reede		17	
31	Laup.	Lut. usupuhast. püha.	18	

Päike tõuseb 10. kell 6,46 min., läheb looja kell 5,28 min.
 „ „ 20. „ 7,09 „ „ „ „ 5,00 „
 „ „ 30. „ 7,36 „ „ „ „ 4,32 „

XI.		<i>November</i>	V.kal.	Tähendused
1	Pühap.	Pühade p.	19	
2	Esmasp.	Hingede p.	20	
3	Teisip.	☾ kl. 9.18 m. h.	21	
4	Keskn.		22	
5	Neljap.		23	
6	Reede		24	
7	Laup.		25	
8	Pühap.	[O. V. Masing s. 1763	26	
9	Esmasp.	● kl. 12.55 m. ö.	27	
10	Teisip.	Mardipäev	28	
11	Keskn.	Ilmasõja sõjariist. rahu	29	
12	Neljap.		30	
13	Reede		31	
14	Laup.		1	
15	Pühap.	Maapäev enda kõrg. või-	2	
16	Esmasp.	[muks kuulut. 1917	3	
17	Teisip.	☾ kl. 4.13 m. h.	4	
18	Keskn.	J. Jung s. 1835	5	
19	Neljap.		6	
20	Reede		7	
21	Laup.	Leementi-Maarja p.	8	
22	Pühap.	Surnute püha	9	
23	Esmasp.	[A. Weizenberd † 1921	10	
24	Teisip.		11	
25	Keskn.	Kadripäev. ☾ kl. 9.10 m. h.	12	
26	Neljap.		13	
27	Reede		14	
28	Laup.	Vabadussõja algus	15	
29	Pühap.		16	
30	Esmasp.	Andrese p.	17	

Päike tõuseb 10. kell 8,02 min., läheb looja kell 4,08 min.

„ „ 20. „ 8,26 „ „ „ „ „ 3,48 „

„ „ 30. „ 8,49 „ „ „ „ „ 3,30 „

XII.

Detsember

V.kal.

Tähendused

1	Teisip.	Juh. Liiv † 1913	18
2	Keskn.	☾ kl. 6.51 m. p.l.	19
3	Neljap.		20
4	Reede		21
5	Laup.		22
6	Pühap.	Nigula p.	23
7	Esmasp.	A. Reinwald s. 1847	24
8	Teisip.	Nigula=Maarja p.	25
9	Keskn.	☉ kl. 12.16 m. p.	26
10	Neljap.		27
11	Reede		28
12	Laup.		29
13	Pühap.	Lutsina p.	30
14	Esmasp.		1
15	Teisip.	☾ kl. 12.43 m. ö.	2
16	Keskn.		3
17	Neljap.		4
18	Reede		5
19	Laup.		6
20	Pühap.		7
21	Esmasp.	Tooma p.	8
22	Teisip.	Talve algus	9
23	Keskn.		10
24	Neljap.	L. Koidula s. 1843	12
**25	Reede	1. Jõulu püha ☽ kl. 1.24	11
**26	Laup.	2. Jõulu p. [m. ö.	13
*27	Pühap.	3. Jõulu p. A. Kitzberg	14
28	Esmasp.	Süüta laste p. [s. 1856	15
29	Teisip.	F. Wiedemann † 1887	16
30	Keskn.	[Vaherahu allakirj. Ve-	17
31	Neljap.	nega 1920 a. kl. 7.35 p. l.	18

Päike tõuseb 10. kell 9,06 min., läheb looja kell 3,22 min.

„ „ 20. „ 9,17 „ „ „ „ 3,20 „
 „ „ 30. „ 9,20 „ „ „ „ „ 3,28 „

Pinnamõõdud.

1. Hektaar.

- 1 ruutkilomeeter = 10.000 aari = 0,878 ruutversta.
- 1 hektaar = 100 aari = 10.000 r. meetrit = 0,91 tessatiini (^{10/11} dess = 2196,8 ruutsülda = 2,69 Riia vakamaad = 5,49 Tallinna vakamaad = 1,9 tündrimaad.
- 1 aar = 21,97 ruutsülda.
- 1 ruutmeeter ^{9/10} ruutjalga.

2. Vakamaa.

- 1 ruutverst = 306,25 Riia vakamaad.
- 1 tessatiin = 2,94 Riia vakamaad = 6 Tallinna vakamaad = 2,1 tündrimaad = 29,400 maamõõtja ruutküünart.
- 1 Riia vakamaa = 25 kapp = 816 ruutsülda = 10,000 maamõõtja ruutküünart = 0,34 tessatiini = 0,37 hektaari = 1,46 Preisi morgenit = 0,65 Austria jochi = 0,92 Inglise aakrit = 2,04 Tallinna vakamaad = 0,71 tündrimaad.
- 1 Tallinnavakamaa = 400 ruutsülda = 4900 maamõõtja ruutküünart = 0,49 Riia vakamaad = 0,35 tündrimaad = 0,18 hektaari
- 1 tündrimaa = 35 kapp = 1142 ruutsülda = 14 000 maamõõtja ruutküünart = 1,4 Riia vakamaad = 2,85 Tallinna vakamaad = 0,47 tessatiini = 0,54 hektaari.

3. Tessatiin.

- 1 geograafiline ruutpenikoorm = 48,4 ruutversta = 55,06 ruutkilom.
- 1 ruutverst = 104,166 tessatiini = 250.000 ruutsülda = 1,138 ruutkilomeetrit = 113,8 hektaari.
- 1 tessatiin (60×40 sülda) = 2400 ruutsülda = 117,600 ruutjalga = 1,092 ha = 109,25 aari = 2,7 aakrit = 4,28 Preisi morgenit = 1,9 Austria jochi.
- 1 ruutsüld = 9 ruutarssinat = 49 ruutjalga = 2304 ruutverssok. = 7056 ruutfolli = 4,55 ruutmeetr.
- 1 ruutarssin = ^{5/9} ruutjalga = 256 ruutverss. = 784 ruutfolli = 0,5 ruutmeetr.
- 1 ruutjalg = 47 ruutverssokit = 144 ruutfolli = 929.03 ruutsendimeetr.
- 1 ruutverssok = 3,06 ruutfolli = 19,758 ruutsendimeetr.
- 1 ruutfoll = 100 ruutliini = 6,45 ruutsendimeetr.

Viljamõõdud.

- 1 hektoliiter = 100 liitrit = 3,8 tsetveerikut.
- 1 liiter = 0,3 karnitsat.
- 1 tünder = 2 Riia vakka = 12 külímittu = 108 toopi = 133 liitr. = ^{23/4} tsetveerikut.
- 1 Riia vakk = 6 külímittu 54 toopi = 66,4 liitrit.
- 1 Tallinna sälitus = 24 tündrit = 72 Tallinna vakka = 12 tsetverit.
- 1 Tallinna vakk = 3 külímittu = 6 matti = 36 toopi = 44^{2/3} liitrit
- 1 tsetverit = 2 osminat = 8 tsetveerikut = 64 karnitsat = 3 Riia vakka = 6 Tallinna vakka = 199^{1/4} liitrit
- 1 tsetveerik = 8 karnitsat = 24^{9/10} liitrit.
- 1 karnits = 2^{2/3} toopi = 3^{1/4} liitrit = 200 kantfolli.

Hinna ümberarvestamise tabel vene mõõtudest kilogrammide peale.

Kui 1 nael maksab	slis mak-sab 1 kgr.	Kui 1 ars. maksab	siis mak-sab 1 mtr.	Kui 1 toop maksab	siis mak-sab 1 liiter
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
0.50	1.22	0.50	0.71	0.50	0.39
1.—	2.44	1.—	1.41	1.—	0.78
2.—	4.88	2.—	2.82	2.—	1.56
3.—	7.32	3.—	4.23	3.—	2.34
4.—	9.76	4.—	5.64	4.—	3.21
5.—	12.21	5.—	7.05	5.—	3.90
6.—	14.65	6.—	8.46	6.—	4.68
7.—	17.09	7.—	9.87	7.—	5.46
8.—	19.53	8.—	11.28	8.—	6.24
9.—	21.97	9.—	12.69	9.—	7.02
10.—	24.41	10.—	14.10	10.—	7.80
20.—	48.82	20.—	28.20	11.—	8.58
30.—	73.23	30.—	42.30	12.—	9.36
40.—	97.64	40.—	56.40	13.—	10.14
50.—	122.05	50.—	70.50	14.—	10.92
60.—	146.46	60.—	84.60	15.—	11.70
70.—	170.87	70.—	98.70	16.—	12.48
80.—	195.28	80.—	112.80	17.—	13.26
90.—	219.69	90.—	126.90	18.—	14.04
100.—	244.10	100.—	141.—	19.—	14.82

1 kilogramm maksab 2,44 võrra rohkem kui 1 nael
 1 meeter " 1,41 " " " 1 arsin
 1 liiter " 0,78 " vähem " 1 toop

Näit.: 1 nael liha maksab 50 s., siis maksab 1 klgm. $50 \times 2,44 = 122$ s
 1 ars. riidet " 1200 " " " 1 meet. $1200 \times 1,41 = 1,692$ " "
 1 toop piima " 20 " " " 1 liiter $20 \times 0,78 = 15,60$ " "

Kui Teie seni ostsite 1 nael, tuleb Teil tulevikus $\frac{1}{2}$ kgr. osta
 " " " " $\frac{1}{2}$ " " " " 250 gr. "
 " " " " $\frac{1}{4}$ " " " " 125 " "
 " " " " $\frac{1}{8}$ " " " " 60 " "

Mõõtude võrreldus

<p>1 verst = 1,06 klm. (täpselt 1,06678 km.) 1 süld = 2,1 mtr. " 2,13356 " 1 jalg = 0,3 " " 0,30479 " 1 arsin = 0,7 " " 0,71119 " 1 pang = 12 liitert " 12,2896 l. 1 toop = 1,2 " " 1,22896 " 1 puud = 16,3 kgr. " 16,3805 kgr. 1 nael = 0,5 " " 0,4095 "</p>	<p style="text-align: center;">ehk</p> <p>1 kilomeeter = 0,9373 versta 1 meeter = 0,4687 sülda 1 " = 3,2809 jalg 1 " = 1,4061 arsinad 1 liiter = 0,78 toopi 1 kilogramm = 2,44182 naela</p>
--	---

Laadad.

Kui laadapäev laupäeva või pühapäeva peale langeb, siis peetakse laat järgmisel töö- ehk esmaspäeval ära.

Kuulaatu peetakse: Laura alevis igal 10. ja 25. kuupäeval; Irboska jaama j. iga kuu 20. päeval; Rootovo vallam. juures iga kuu 5. päeval; Vana Irboska alevis iga kuu 4. ja 21. päeval; Järvesuu v. Värskas iga kuu 10. päeval; Petseris iga kuu 1. ja 15. päeval.

Hobuste laata peetakse Tallinnas kaks korda kuus — pühapäevadel peale 1. ja 15. kuupäeva.

JAANUAR.

— 7. Võrus; Haimre vallas. — 8. Tartus; — 10. Suure-Jaani alevis. — 12. Koerus. — 15. Jõgevas; Laekveres, Simuna kihelk. 2 p.; Pärsama vallas, Völupel. — 17. Kolovere vallas. — 20. Misso vallamaja juures. — 22. Imavere v., end. Paia kõrtsi juures; Türil. — 23. Valgas; Haapsalus; Rasina vallas. — 24. Paides; Jõeletme vallas, Jõeletme kiriku juures. — 30. Nissi alevikus, Riisipere v.

VEEBRUAR.

1. Kallastes 2 p.; Roela vallas 2 p.; Massu vallas, Uue Virtsu ap. kiriku juures. — 2. Pärnus 2 p.; Raplas; Jõgeval; Kilingi-Nõmmes; Pornuse Lenhofis. — 3. Veltsa v., Keblastes; Maasi vallas, Liigalasma karjamaal. — 4. Võrus. — 5. Tõrvas; Alliku vallas, Oisus. — 6. Oru v., Linnamäel. — 7. Narvas 2 p. — 8. Elvas. — 9. Saare postijaama j. — 10. Rakveres 2 p.; Raasikul; Antslas; Räpinas; Keinas; Sooniste v., Ellamaal. — 11. Põltsamaal. — 12. Tapal 2 p. — 15. Lähtrus; Nõmkülas; Paldiskis; Tamsalus. — 16. Viljandis 8 p. — 17. Tartus; Kernu vallas, Haiba poe juures. — 19. Paides. — 20. Ravila vallas, Kose külas; Misso vallamaja juures; Vööbsus. — 21. Valgas;

Muhu Suure vallamaja juures. — 22. Mustvees. — 25. Võrus 8 p.; Audrus; Lihulas. — 28. Viljandis 2 p.; Maasi vallas, Tagavere karjam.

MÄRTS.

1. Kehtna vallas, Keava raudteej.; Jõegeval; Piirsalu vallts, Ristil; Kärklas. — 2. Nabala vallas. Kapu vallas. — 3. Jõhvis 2 p. — 4. Peningi vallas; Võhmas. — 5. Kõrgesaare vallas, Luidja poe juures. Simuna kihelkonnas, Salla külas; Kirblas, Kirbla kiriku juures; Leisi vallas, Metskülas. — 8. Iisaku mõisas 2 p.; Antslas; Uue-Mõisa vallas, Tumala karjamaal 2 p. — 9. Hageri kiriku juures; Uue-Vändra Suure jõel; Viru-Jakobi kiriku juures 2 p.; Emmaste vallas, Metsalauka külas. — 10. Haapsalus; Puhjas, Kavilda vallas; Laeva vallas; Kõo m.; Valge järve vallas, Põllumeeste Seltsi maja juures; Paatsalu Vatlal. — 11. Põltsamaal. — 12. Võrus; Triigi vallas, Ardu külas; Hellama vallas; Amblas. — 14. Vaimasvere vallamaja juures; Kodijärve mõisas; Imaveres, Käsukonna mõisas; Mõisakülas; Mustjala vallamaja juures. — 15. Raplas. — 16. Rannu vallamaja juures; Maasi vallas, Ranna-külas. — 18. Keilas; Kallastes 2 p.; Kastnas, Tõstamaa kihelk.; Viru-Nigula kiriku juures; Sangastes; Järva-Jaanis. — 20. Kuresaares; Rae vallas, Jüri kiriku juures; Avinurme vallamaja juures; Laius-Tähkvere v., Sadala külas; Pindi v., Leevil; Misso vallamaja juures; Märjamaal; Türil. — 21. Ulila vallas. — 22. Albu vallamaja juures. — 23. Valgas; Kavastu vallas, Varnja külas; Leisi alevis. — 24. Laiuse vallas, Mõral; Laekveres, Simuna kihelk. 2 p. — 25. Saadjärve vallas, Voldi m. — 26. Vihterpalu vallas, Puunal; Krüüdneri vallas, Vana-Prangli mõisas; Rutikvere asunduses; Kärgula vallas, Sulbi alevikus; Vahastu vallas. — 28. Paides; Kloostri vallas, Kase-

pere poe juures; Valguta v., Valguta m.; Kaarma-Suure vallas. — 31. Mustvees 2 p.

APRILL.

1. Juurus. — 2. Iisakus, Alajõel; Antslas; Põlgastes, Puskarus. — 5. Harkus. — 6. Taebla vallas. — 8. Kastre-Võnnu vallas; Vaivara mõisas 2 p.; Pärsama vallas; Tamsalus. — 9. Elvas. — 10. Sael, Arudevahe öömaja juures; Villa-Kihlepas; Soonistes, Ellamaal; Loona vallamaja j. — 11. Pati-Nurmeotsal. — 12. Võrus; Kolovere v.; Jõgeval; Kapu vallas, Kikevere külas. — 13. Kärlas; Torgu vallamaja juures. — 14. Ninakülas; Vastse-Kuustes; Humuli Soe kõrtsi juures. — 15. Kiiu vallas, Kuusalu alevikus; Saru vallamaja juures; Kihelkonna alevikus; Tapal. — 16. Voltveti-Keremal; Palivere vallas. — 17. Karula vallamaja juures. — 18. Mustlas; Kivi-Vigalas; Kogula vallas, Rahukülas; Koerus. — 19. Kilingi-Nõmmes; Kadrina kihelk., Viitna kõrtsi juures; Lüganuse kiriku juures; Rogosi vallas. — 20. Kuresaares; Alavere vallamaja juures; Misso vallamaja juures; Lihulas. — 21. Tartus; Viljandis 2 p.; Väike-Maarjas. — 23. Võrus; Keilas; Kuimetsa vallamaja lähedal; Raadi vallas; Orajõe-Kablis; Saugas; Kunda alevis. — 24. Vastseliinas; Amblas; Esnas. — 25. Narvas 2 p.; Kabala vallamaja juures; Koonga vallamaja juures; Erastveres, Kanepi alevikus; Peri vallas; Märjamaal; Saulepis, Varbla kiriku juures; Laimjala vallas, Kõiguste kõrtsi juures 2 p. — 26. Kohila vallamaja juures; Jõgeval; Suure-Jaanis. — 27. Saare vallas, Saare Kapu vallas, Puhma külas. — 28. Rakveres 2. päeva; Krüüdneri vallas, Sulaoja kõrtsi juures; Abja-Paluoja; Kärus. — 29. Valgas; Kolga vallas, Liival; Torma vallas, Lullikatku külas; Ahjas; Laura v.; Stolbovo talus. — 30. Riisiperes; Meeri vallas, Vastse-Nõo mõisas; Palamusel, Kuremaa vallas; Kärgu alevis; Haanjas.

MAI.

2. Roela vallas, end. Torma jaama juures; Väandras; Mõniste vallamaja juures; Kõlleste vallas, Alamustil; Rāpinas; Tõrvas; Vaikna vallas, Pāri mõisa juures. — 3. Anija vallamaja juures; Kavastus, Koosa külas; Kaarepere vallas, Pikjärve kõrtsi juures; Otepāās 2 p.; Lelle Hiiu-Kõnnus; Krabi vallam. j.; Oro vallas, Linnamāel, — 4. Pärnus 2 p.; Taheva vallamaja juures. — 5. Haapsalus; Kodaveres; Saaluse vallam. juures; Velise vallas. — 6. Järvakandis. — 7. Lohusuu külas 2 p.; Mõisakülas; Põlva kiriku juures. — 8. Kõnnu vallas, Valgejõel. — 9. Kernu vallas, Haiba poe juures; Hāädemeestel; Uue-Antslas. — 10. Kuivajõel; Rõngus; Põltsamaal; Uduveres, Jakobi kihelk.; Vana-Roosa vallamaja juures; Kuikatsi vallas. — 11. Vana-Kuuste vallas, Reola mõisas; Misso vallamaja juures. — 12. Võrus; Kudina v., Pataste kõrtsi j.; Ōisu jaama juures, Kaarli v.; Antslas. — 14. Holstre vallamaja juures; Puka alevikus. — 15. Kuresaares. — 16. Paides. — 18. Sangastes. — 20. Selis, Tõstama kih. — 22. Vööbsus. — 23. Valgas; Pārsama vallas. — 24. Leisi riiete laat 7 p.; Koerus. — 28. Petseris.

JUUNI.

1. Rasina v.; Kārgula vallas, Sulbi alevikus. — 2. Tüiril. — 5. Viljandis 2 p. — 8. Raplas. — 9. Antslas. — 10. Hageri kiriku juures. — 12. Paides. — 13. Voltveti-Keremal. — 14. Vastse-Kuustes. — 15. Mārjamaal. — 16. Tapal. — 18. Kilingi-Nõmmes 2 p. — 20. Riisiperes; Mustvees 2 p.; Põltsamaal; Misso vallamaja juures; Kaarma-Suure vallamaja juures 10 päeva; Järva-Jaanis. — 21. Võrus. — 26. Viljandis 2 p.; Laiksaare Urisaares; Vihulas, Haljala kihelk.; Piirsalu vallas, Ristil; Tamsalus, Nõmküla vallas. — 27. Rakveres 2 p. — 29. Tahkurannas.

JUULI.

1. Valgas; Haapsalus; Vana-Kariste vallamaja juures. — 3. Paides; Kadrina kihelk., Viitna kõrtsi juures 2 päeva. — 4. Tartus. — 6. Pärnus 2 p. — 7. Petseris. — 8. Taagepera vallamaja juures. — 10. Mustla alevis. — 12. Mõisaküla alevis. — 15. Karksi-Nuias. — 18. Tõrvas. — 20. Misso vallamaja juures. — 23. Kuresaares 2 nädalat. — 24. Võrus — 26. Kapu vallas, Puhma külas.

AUGUST.

1. Paides. — 2. Pärnus 21 p. — 3. Elva alevis. — 7. Hõlsire vallamaja juures. — 10. Kuresaares. — 12. Vana-Võidu vallam. juures. — 15. Tuhalaane vallamaja juures; Koerus. — 16. Martna vallas. — 18. Loodi vallas, end. kõrtsi juures. — 20. Valguta asunduses; Misso vallamaja juures. — 21. Kallaste alevis 2 p.; Laiksaare-Urisaares. — 22. Pati Nurmeotsal. — 23. Valgas. — 25. Võrus; Narva-Jõesuus 2 p. — 26. Paides; Mõisaküla alevis. — 28. Petseris. — 29. Rakveres 2 p. Tõrvas. — 30. Antsla alevis. — 31. Häädemeestel; Uue-Vändras, Suurejõel; Helme mõisas.

SEPTEMBER.

1. Suure-Kõpu vallas; Kaarma-Suure m. juures. — 2. Suure-Jaanis; Kaarli vallamaja juures. — 3. Selis, Tõstamaa kihelk. — 5. Viljandis 2 p.; Sauga vallamaja juures. — 6. Meeri vallas, Vastse-Nõo mõisas; Võõbsu alevis. — 7. Vana-Karistes; Võlla-Kihlepas; Nõmküla vallas, Tamsalus. — 8. Olustvere jaama juures; Halliste, Pornuse-Lenhofis; Kihelkonna alevikus. — 9. Puiatu asunduses. — 10. Puhjas, Kavilda vallas; Kärstna asunduses; Rutikvere asunduses; Kilingi-Nõmmes; Krabi vallam. j.; Hellamaa vallas, end. teemaja juures; Tapal 2 p. — 11. Lelle-Hiiekõnnus. — 12. Kadrinas 2 p.; Maasi vallas, Tagavere küla karjamaal; Tüiril. — 13. Valgas; Kolga-Jaani kirikm.; Iisaku mõisas 2 p. — 14. Kuresaares; Alliku val-

las, Õisus. — 15. Rakveres 3 p.; Kohila vallamaja juures; Jõgeva alevis; Tammistes, Pärnu kihelk.; Abja-Paluoja; Saulepi vallas, Varblal. — 16. Rõngus. — 17. Uusna mõis; Uduvere, Jakobi kihelk.; Räpinas 2 p. — 18. Alavere vallamaja juures; Kaareperes; Sangastes. — 19. Mustvees; Kergus; Kogula vallas, Kalliküla karjamaal. — 20. Paistu kirikum.; Kärgulas, Sulbi alevis; Misso vallamaja juures; Jõgevestes; Kivi-Vigalas. — 21. Orajõe-Kablis; Rõuges; Taheva vallamaja juures; Pärsama vallas; Vahastu vallas. — 22. Kastnas, Tõstama kihelk. — 23. Tartus; Paides; Järvakandis; Sürgavere asunduses; Holdre mõisas, Helmes; Keinas. — 24. Võrus; Kirblas. — 25. V. Suislepas; Antslas; Paatsalu vallas, Vatlal; Maasi vallas. — 26. Tallinnas 3. p.; Pööraveres; Jakobi kihelk.; Kunda vallas. — 27. Kuusalus, Varbola v.; Põlva kiriku juures. — 28. Kuresaares; Põltsamaal; Tori alevis. — 29. Haapsalus; Kuimetsa vallamaja lähedal; Kirepis; Karksi-Nuias; Roelas 2 p. Kõrgesaare vallas, Luidja poe juures Amblas.

OKTOOBER.

1. Kolga vallas, Liival; Keava raudtee jaama lähedal; Rasina vallas; Audrus; Tudolinna 2 p.; Vaikna vallas, Päre mõisa juures; Oro vallas; Linnamäel. — 2. Roela, end. Torna jaama juures; Mõisakülas; Märjamaal; Uuemõisa v., Levala külas 2 p. — 3. Tõrvas; Narvas 2 p.; Kavastus; Vändras; Loosi vallas, Lindoras; Laanemetsa vallamaja juures. — 4. Kuivajõel; Vana-Kuustes; Kadrinas 2 p.; Rõuges; Paldiskis. — 5. Pärnus 2 p.; Kabala vallamaja juures; Lihula alevis. — 6. Kudina vallas, Pataste kõrtsi juures; Jõhvi alevis 2 p.; Kaarma-Suure mõisa juures; Tapal. — 7. Viljandis 2 p.; Hageri kiriku juures. — 8. Vaimastvere vallamaja juures; Puka alevikus; Velise vallas; Mustjala mõisa juures. — 9. Kapu vallas, Kikevere külas. — 10. Valgas; Kõnnu vallas; Valgejõel; Lohu-

suu külas 2 p.; Imaveres; Lüganuse kiriku juures; Hiiu Suuremõisas, Heltermaal. — 11. Riidaja vallam. juures; Torgu vallamaja juures. — 12. Tartus; Keila alevi; Ilukal, Kuremäel 2 p.; Veltsa vallas, Keblastes; Leisi alevi 3 p. — 13. Võrus; Simuna kihelk., Salla külas; Kärla vallas, turuplatsil. — 14. Vana-Tänassilma vallam. juures; Kilingi-Nõmmes; Erastvere vallas, Kanepi alevikus; Massu vallas, Virtsus; Albu vallamaja juures. — 15. Raplas; Kuremaa vallas, Palamuse külas; Rannu vallamaja juures; Avinurme vallamaja juures; Saru vallamaja juures. — 16. Vastse-Kuuste Loctvina mõisas; Karula vallamaja juures; Leebiku vallam. j. — 17. Rakveres 3 p.; Anija vallamaja lähedal; Otepää alevi 2 p.; Koonga vallam. j.; Kolovere vallas 2 p. — 18. Kuresaares; Suure-Jaani alevi; Väike-Maarjas; Võõpsu alevi; Antsla alevi, Emmaste vallas; Metsalauka külas. — 19. Jõeletme kiriku juures; Mustla alevi; Põlgaste vallas, Puskarus. — 20. Misso vallamaja juures; Vana-Roosa vallamaja juures; Uue-Antsla vallamaja juures. — 21. Haapsalus; Vihterpalu v., Puunal; Kastre-Võnnu vallamaja juures; Saaluse vallamaja juures; Koerus. — 22. Kärgulas, Sulbi alevikus. — 23. Kloostri vallas; Raadi vallas, Vasulas; Kõo mõisas; Moisekatsi vallas. — 24. Kõlleste vallas, Krootuse asund.; Laatre vallas, Tsirgulinna alevikus. — 25. Sooniste vallas, Ellamaal; Maasi vallas, Rannakülas; Esnas. — 26. Võrus. — 27. Saare vallas, Saare kõrtsi juures; Simuna kihelk., Laekveres 2 p. — 28. Puurmani vallas, Pikanurme külas; Voltveti-Keremal; Misso vallamaja juures; Taagepera Ala alevikus; Järva-Jaanis. — 29. Torma vallas, Lullikatku külas; Ahja vallas, Kärsa kõrtsi juures.

NOVEMBER.

1. Harkus; V.-Jaagupi kiriku juures 2 p.; Pärsama vallas. — 2. Paides; Kodaveres; Laiuse vallas, Mõral;

Suurjõel; Uue-Vändras. — 4. Nissi alevikus, Riisipere v. — 5. Kambjas, Vissi kõrtsi juures; Antslas. — 6. Kaareperes, Kassinurme mõisa juures; Rõuges. — 7. Valgas; Elvas. — 8. Paliveres. — 10. Sauel, Arudevahe öömaja juures; Jõgeval; Põltsamaal. — 11. Viljandis 2 p.; Võrus. 12. Kuresaares; Triigi vallas, Ardu külas. — 14. Tartus; Kärus. — 15. Uuemõisas, Tumala karjamaal. — 17. Kernu vallas, Haiba poe juures. — 20. Kuusalu alevikus; Pindi vallas, Leevil; Misso vallamaja juures; Piirsalu vallas, Ristil. — 21. Tamsalu jaama juures, Nõmküla vallas 2 p. — 23. Paides; Mustvees 2 p. — 25. Raasiku vallamaja juures; Türil. — 26. Pati Nurmeotsal; Valgjärve vallas; Einmannis. — 27. V.-Nigula kiriku juures 2 p.; Amblas. — 28. Keila alevis; Voltveti-Hallikukivil. — 29. Võrus. — 30. Vigala vallas.

DETSEMBER.

1. Räpinas; Tapal. — 2. Juurus; Saare postijaama juures. — 3. Valgas; Iisaku vallas, Alajõel. — 5. Rakveres 2 p.; Lelle-Hijekõnnus; Amblas. — 6. Vihula vallas; Haljala kihelk. — 7. Kallastes 2 p. — 8. Viljandis 2 p. — 9. Põltsamaal. — 10. Jüri kiriku juures, Rael; Laius-Tähkveres, Sadala külas; Kilingi-Nõmmes; Mõisakülas. — 12. Narvas 2 p.; Vändras; Martna vallas; Järva-Jaanis. — 13. Pati-Nurmeotsal. — 14. Antsla alevis. — 15. Võrus; Kohila vallamaja juures; Jõgeva alevis; Kärkla alevis. — 16. Türil. — 17. Raplas. — 18. Paides; Pööraveres, Jakobi kihelk.; Sooniste vallas, Ellamaal. — 19. Jõhvi alevis 2 p. — 20. Haapsalus; Vasknarvas; Võõbsus; Misso vallam. j. Tõrvas; Märjamaa vallas. — 21. Pärnus 2 p. — 22. Mustvees 2 p.; Koerus. — 23. Krüüdneri vallas. — 28. Valgas; Kavastus, Varnja külas.

Tiinuse ja haudumise keskmine vältus:

Hobusel; 48¹/₂ nädalad ehk 340 päeva (äärm. võimalus 330 ja 419 päeva); lehmal: 40¹/₂ nädalad ehk 285 päeva (äärm. võimal. 240 ja 321 päeva); lammastel ja kitsetel: 22 nädalad ehk 154 päeva (äärm. võimal. 146 ja 158 päeva); seal: üle 17 nädala ehk 120 päeva (äärm. võimal. 109 ja 133 p.); koertel: 9 nädalad ehk 63—65 päeva; kassidel: 8 nädalad ehk 56—60 päeva.

Kanad hauduwad 19—24 päeva, harilikult 21 päeva; kalkunid: 26—29 päeva; haned: 28—33 päeva; pardid: 28—32 päeva; tuid: 17—19 päeva.

Paras vanadus, mil loomi sugutamiseks tarvitama võib hakata: Täkul 3—5 aastane, märal 3—4 aastane, pullil 1¹/₂—2¹/₂ aastane, lehmal 1¹/₂—2 aast., oinal ja lambal 1¹/₂—2¹/₂ aastane, kuldil ja emmisel 10—18 kuud.

Väiksemad arvud käiwad vara valmiwate tõugude kohta suuremad aga hiljemini valmivate, iseäranis kehva toidu juures kasvavate tõugude ja loomade kohta.

Mitmesuguste ainete raskus.

Üks kantsüld	Puuda	Üks kanntsüld	Puuda
Aasahein	35—50	Vesi	590
Segahein	35—40	Raudkivi	1250
Ristikhein	50—60	Telliskivi	720—680
Toores rohi	240	Savi, väljavõetud .	800—950
Rukki- ja nisupõhk	23—24	Kruus	950
Odra- ja kaerapõhk	25—26	Liiv, kuiv	800—950
Haganad	48—70	Lubi, kustutamata .	475—550
Kartul	400	Lubi, kustutatud .	300—489
Peedid	375	Põletispuud, arsina:	
Porgandid	448	okaspuud, aastased	225
Laudasõnnik	450—600	„ toored .	275
Turvas, kuiv	230—270	kask ja lepp aastas.	300
Jää	550	„ „ „ toored	375

„1 millimeeter sademeid“

Kuidas vihma mõõdetakse.

1 millimeeter sademeid. Nii loeme vahete-vahel ilma-teadete nurgast. Maainimesele ja üldse kõigile neile, kelle igapäevane töö oleneb ilmastikust, on sademete (vihma või lume) hulk väga tähtis. Linlane aga teeb enesele sellest vaevalt muret, kas on taevast saanud 1 millimeetri sademeid või mitte. Ja kui ta loeb niisugust teadet, siis kehitab ta ehk selle üle õlgu, et niisugust tühist teadet üldse mõõdetakse.

Kuid tõeliselt polegi 1 millimeeter sademeid nii tühine asi. Kui taeva laotusest on maapinnale langenud 1 millimeeter sademeid, siis tähendab see teiste sõnadega, et iga ruutmeeter maapinda on saanud täpselt 1 liitri vett. Ruutkilomeetri kohta teeb see välja tervelt 1 miljon liitrit.

Eesti riigi pind on ümmarguselt 47.000 ruutkilomeetrit. Kui üle kogu maa tuleb 1 millimeeter vihma, siis saab Eesti maapind määratuma veehulga — 47.000.000.000 liitrit. Nii näeme jälle, et vana tarkus ei peta, kui ta ütleb, et „tilkadest moodustub meri.“

Talumehel on küllalt põhjust olla tänulik ka 1 millimeetri sademete eest, sest see tähendab teiste sõnadega, et iga ruutmeeter tema põldu on üle piserdatud liitri veega.

Vihmahulga mõõtmine sünnib lahtisesse kohta üles seatud erilise pange abil. Pärast vihmasadu pange kogunuud vesi mõõdetakse mõõduklaasiga ära, mille järele välja arvutatakse, kui paks kiht vett (millimeetrites) on mõõtmise piirkonnas alla sadanud.

Jahikalender.

Metsade peavalits. teadaande järele on kuni uue jahiseaduse väljaandmiseni allpool olev jahitabel Eesti vabariigis maksev.

Loomade nimed	Jaan.	Veebr.	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	August	Sept.	Okt.	Nov.	Dets.
Emapõder, emahirv (metskits) ja nende vasikad	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Isapõder*)	13	■	■	■	■	■	■	28				
Metssikk (isahirv *)	■	■	■	■	■	13					13	■
Isamõtus*) ja isateder					28	■	28					
Valdnepid						13	28					
Haned ja luigid					13	■	12					
Isapardid						13	12					
Emapardid, dopelnepid, mudanepid ja teised ülemal tähendamata jäänud nepid ja veelinnud			13	■	■	■	■	12				
Põldpüüd	■	■	■	■	■	■	■	28				13
Jänesed ja fasaanid		13	■	■	■	■	■	■	13			
Ematedred, emamõtused, laanepüüd ja sookanad			13	■	■	■	■	13				
Kõik teised eespool nime tamata jäänud jahiloomad			13	■	■	■	■	12				
Röövlinde ja röövloomi võib kogu aasta tappa												

□ Lubatud aeg jahil käia. ■ Keelatud aeg, hoiu-, kaitseaeg.

Märkus: Niihästi metsaülematelt jahipiletite saamiseks, kui ka oma või renditud eramaadel jahipidamiseks on tarvis maakonna valitsuselt jahiluba võtta.

*) Eestis ilma erilise loata keelatud.

Meie põllusaak langeb järjesti levineva umbrohu-hädaohu tõttu.

Riigi põllutöö-katsejaama juhataja hr. A. Käsebier avaldas „V. M.“ järgmisi põllutöö-katsejaama tulemusi:

Liikudes mööda kodumaad võime sagedasti näha põlde, mis täiesti upuvad umbrohusse, mida võime õigemini nimetada umbrohupõldudeks kui viljapõldudeks. Eriti kiiresti on levinenud kaks kollaseõielist umbrohtu — põldsinep ja põldrõigas, nii et nende umbrohtude õite ajal näevad põllud sagedasti täiesti kollastena. Kestab selle umbrohu levimine veel nõnda edasi, ilma et temale kindlasti vastu astutaks, siis langevad meie nii-kui-nii madalad põllusaagid veelgi tunduvalt madalamale.

Kahju, mida umbrohud tekitavad põldudele, on võrdlemisi õige suur. Nõnda saadi riigi põllutöö-katsejaama andmetel 1929. a. umbrohupuhtalt juurviljapõllult 64.650 kg. juurikaid hektarilt, — umbrohtunud põllult vaid 11.230 kg. juurikaid; rohke põldsinepiga suinisu põllult 1030 kg. teri hektarilt, — umbrohust puhastatud põllult 1525 kg. teri. Halvasti haritud umbrohu kesast, mis läbi kasvanud orasheinaga, saadi rukist 1320 kg. hektarilt, — korralikult haritud mustkesast, mis puhas umbrohust, 1621 kg. tera hektarilt.

Kartuli katsetes on vahed hästihoolitsetud ja umbrohtunud põldude vahel veel suuremad. Halvasti hoolitsetud põllult saadi vaid 13.930 kg. hektarilt; korralikult umbrohupuhtana hoitud põllult aga 28.730 kg. hektarilt. Seejuures näitasid katseandmed, et kartuli saagi suurus olenes peamiselt umbrohususest, mitte aga vahekohendusest, sest ka kitkumise teel umbrohust puhtad hoitud põllud andsid peaaegu sama saagi (25.780 kg. hektarilt), kui äestamise ja kündmise abil puhtaks hoitud põllud.

Veel suuremad on vahed umbrohtunud ja umbrohust puhtate juurviljapõldude vahel. Hulga katsete keskmisena saadi umbrohtunud põllult ainult 19.280 kg. juurikaid hektarilt, — umbrohupuhtalt põllult aga 53.930 kg.

Kerkib küsimus, millest oleneb see umbrohususe kahjulik mõju. Peamiselt tuleb see küll kultuurtaimede eest taimetoitainete ja niiskuse äravõtmise arvele kirjutada. Muud kõrvalmõjud, nagu valguse varjamine, taimehai-guste levitamine j. t. on tunduvalt vähema tähtsusega.

Umbrohud võtavad maa seest keskmiselt enam kui kaks korda rohkem vett kui tavalised kultuurtaimed. Tähtsamatest taime toitainetest tugevasti umbrohtunud põllul tarvitavad umbrohud umbes sama palju toitaineid kui kultuurtaimed. See suur väetisainete hulk, mida umbrohud ära kasutavad, annab selge pildi nende kahjulikkusest.

Umbrohtudest võime võitu saada vaid siis, kui algame võitlust nendega õigel ajal. Mida varem kevadel teeme sellega algust, seda paremaid tagajärgi võime oodata. Unustame aga umbrohud vähesekski ajaks ja võimaldame neile uut jõudu koguda — sügavale maasse juurduda, siis on nendega juba edaspidi raske võidelda.

Tähtsamaks meie praegustes oludes umbrohtude vastu võitlemiseks on nimetada maaharimise võtteid ja kitkumist. Keemiliste ainetega pritsimine ja tolmutamine on raskemini läbiviidavad ja enamasti ka kulukamad.

Umbrohtude hävitamiseks on eriti tähtis kevadine hooaeg, maikuu teine pool ja juunikuu algus, kui umbrohud veel noored, siis on nende hävitamine kerge äkke ja teiste mullaharimise riistadega. Teraviljade juures on kevadine aeg õieti ainuke, kus umbrohtude vastu tagajärjerikkalt võime võidelda. Tähtsamaks abinõuks on siin orase äes-

tamine. Paremate tagajärgede saavutamiseks tuleb äestada põldu kaks korda — esimene kord varsti peale külvi, võimalikult päev ehk kaks enne orase ülestõusmist, kui juba õige väikesi umbrohu taimi põllul märgata võime, — teine äestamine järgneb umbes nädala pärast esimesele, s. o. siis, kui oras juba üleval. Teise äestamisega ei tohi mitte liig hiljaks jääda, sest mida nooremad umbrohu taimed, seda kergemini hävitab neid äke. Esimese ja teise äestamise vahel olgu vaid nõnda palju vahet, et umbrohi idanema saaks hakata. Sooja ilmastiku korral võib äestamiste vahe väiksem olla, külma ilmastiku puhul suurem, nõnda nagu umbrohu taimed arenevad. Kunagi ei tohi äestamisega nii kaua oodata, et umbrohu taimed saaksid juba üle ühe-kahe pärislehe arendada, — siis on need juba liig tugevasti juurdunud ja äke ei tee neile enam kuigi palju kurja. Äestamiseks tuleb kasutada õige kergeid äkkeid (väga hea on selleks kasutada ka karuäket, kus sellist veel leidub). Kui kerged äkked majapidamises puuduvad, siis võib kasutada ka raskemaid äkkeid seljali keeratult. Äestatakse ikka risti külviridasid. Ei maksa kahjatseda mõnda üksikut kultuurtaime, mis äestamisel vigastatud; umbrohu hävitamine tasub selle mitmekordselt ja suure ülejäägiga, nagu tuhanded katsed näidanud. Äestamise töökulu on üldiselt väga väike ja enamsaagid tasuvad selle mitmekordselt.

Tahan juhtida põlluharija tähelepanu ühele tööle, s. o. kesaharimisele, mille vastu meil kahjuks sagedasti raskesti patustatakse. — Põllu kesaks jätmise mõte seisab õieti selles, et põld kesana peaks puhkama ja et mullas tekiksid kasulikud käärimisprotsessid, mis muudaks muldas leiduvad taimetoitained taimedele kergemini kättesaadavaks. Meie kesad on aga suures enamuses kuni jaanipäevani ja sagedasti isegi veel kauemini umbrohtude kurnata — seisavad paatunult, kus pole võimalik ükski kasu-

lik käärimine. — Kui tahame kesapõllult õiget tulu saada, tahame kesapõlluga mullaolluseid parandada, umbrohtu hävitada, mullas leiduvaid toitaineid taimedele kergemini kättesaadavaks teha, siis peame ka kesa eest hoolitsema, ei tohi aga seda jätta umbrohtude meelevalda. Õige kesaharimine algab juba eelmisel sügisel, kas hariliku künniga ehk ainult koorimiskünniga. Kui aga kiirete tööde tõttu ei ole sügisel võimalik kesaküнди teha, siis tuleb koorimisküнд teha vara kevadel. Koorimiskünni asemel võime kasutada ka vedruäkkega, kultivaatoriga, labidasäkkega ehk taldrikäkkega koorimist — peaasi on, et maapind on pealt vähe mullale lõhutud ja hoitud umbrohupuhas kuni sõnnikuveoni. Säärane kerge pealispinnaline harimine on lubatud kuni sõnnikuveoni juhusel, kui ei esine kesapõllul tülikaid juurumbrohete — nagu orashein, piimohakas, paiseleht j. t. Esinevad kesapõllul eelnimetatud juurumbrohud, siis on möödapääsematu kesapõllu korduvalt küндmine, kusjuures antakse juurumbrohetele nädalat poolteist ehk kaks aega kasvuks, millele järgneb jälle küнд — kord madal, kord sügav vaheldumisi. Seega kurnatakse juurumbrohete juured nõnda ära, et nad viimaks hoopis ära kuivavad. Oodatud tagajärgi saame aga ainult siis, kui ei anna meie kordagi mahti juurumbrohtudel pikemaks sirguda, et need saaks uut jõudu juurtesse lehtede abil koguda. Juurumbrohud tohivad kesasoleku ajal ainult vaevalt oma lehtede otsad mulla peale tuua, siis peab järgnema küнд, et neid uuesti matta sügavamale mulla alla.

Korralikult haritud kesa mõju tuleb ilmsiks mitte ainult esimesel aastal, vaid ulatub ka kaugemale. Nõnda saadi riigi põllutöökatsejaamas 1929. a. korralikult haritud mustkesa rukki järel olevalt odrapõllult 1622 kg. tera hektarilt, kuna hooletult haritud umbrohukesa rukkile järgnevast odrast saadi vaid 1300 kg. tera hektarilt.

Fosforhapu lubi loomatoiduna ja arsti- rohuna.

Viimasel ajal on järjset hakatud aru saama fosfori tähtsusest loomakeha ülesehitamisel ja arendamisel. Tema tähtsuse kohta kondikava arendamisel oldi juba ammu selgusel, sest on ju fosforhapu lubi see ollus, mis annab kontidele sitkuse ja kõvaduse. Kõige kujukamalt näeme seda liimisulatamise protsessi juures liimivabrikutes, kus liimiolluse kättesaamiseks eraldatakse fosforhapu lubi kontidest, mille järele need muutuvad pehmeks ja paenduvaks nagu krõmsluu.

Uuemad toitmiskatsed näitavad aga, et fosforil on ka väga tähtis osa ainetevahetusel ja rakukeste uuendamisel. Inglise loomaarsti sir A. Theiler'i katsetel näitasid muidu täiesti ühesuguse toitmise juures toidulisana fosforhaput lupja saanud loomad märksa suuremat eluskaalu juurekasvu, kui ilma selleta toidetud loomad. Neist katsetest järeldeb sir Theiler: Kaaluvahe suuruse juures ei saa söödetud fosforhapu lubi puhtehitusmaterjalina kondikava ja kudede arendamisel kõne alla tullagi, on ju siin tegemist 33% juurekasvuga 16 nädala jooksul, sellest hea osa rasva. Sellepärast näib olevat tõenäolik, et fosforhapu lubi mängib eriosa ainetevahetusel ja kudede uuendamisel, mida võib nimetada vitamiinmõjuks, kuna ta kergendab söehüdraatide ja munavalge kasutamist üldise kudeehituse juures.

Iseärnis palju fosforit tarvitavad piimalehmad piima valmistamiseks. Kümme liitrit piima andja lehm tarvitab päevas, nii kuidas sellekohased katsed näitavad, umbes 150—200 gr. lupja ja 80—120 gr. fosforhapet, millest ta 10 l. piimaga ära annab umbes 15 gr. fosforit ja 18 gr. lupja. Suurema piimaanniga lehm tarvitab mineraalollu-

seid muidugi vastavalt rohkem. Selle tarvituse katmiseks peab aga loomatoit sisaldama hulga rohkem neid olluseid, sest toidus leiduv fosforhape ja lubi ei ole kaugeltki mitte täiel määral maavedelikus sulav. Samast hulka mineraalolluseid ei sisalda ükski loomatoit, ka jõutoidud ei ole nende olluste poolest rikkamad. Ameeriklane Forbes on kindlaks teinud, et piimalehm ka kõige parema toitmise korral isegi vähese piimaanni juures mineraalolluste puuduse all kannatab, mille tagajärjeks on esiti piimaanni vähenemine ja söögiisu puudus, millele järgnevad kondi-nõrkus ja kondihaigused: luumurdumised jne.

Peale piimalehmade kannatavad fosfori ja lubja puuduse all kiiresti kasvav noorkari, nuumloomad ja munejad kanad. Iseäranis talvise toidu juures on kõik need loomad sunnitud ära tarvitama kondikavas leiduvat mineraalolluste tagavara, mille tagajärjel esile tulevad eeltähendatud haiglased nähtused.

Kõik sellekohased katsed on näidanud, et ainsaks arstirohuks kondihaiguste puhul ja nende ärahoidmiseks on fosforhapi lubi ja nimelt ainult iseäralise lahutusprotsessi abil saadud fosforhapi lubi, mis sisaldab umbes 40% fosforhapet ja 60% lubja. Tarvilise mõju saavutamiseks peab fosforhape olema täiesti sulav maavedelikus, missugune omadus fosforhapul lubjal ka olemas. Eksimisi tarvitatakse meil aga väga tihti harilikku kondijahu arstirohuna. Nii kuidas kondijahu liimivabrikust tuleb, on ta tarvitatav ainult väetisainena. Temas leiduv fosforhape ei ole üldse sulav maavedelikus ja sellepärast ei ole temal loomade peale mingit mõju, väljaarvates mao koormamine mitteseediva ainega. Peale selle sisaldavad fosforhapi lubja nime all turule lastud alaväärtuslised sordid tihti arsenikut, mispärast fosforhapi lubja ostmisega ettevaat-

lik oldagu ja ostetagu seda ainult soliidsematelt äridelt, kes müüdnud kauba eest vastutavad.

Fosforhaput lupja antagu iga päev toidu hulgas igal söötmise korral: sarvloomadele ja hobustele 2 supilusikatäit; lammastele, sigadele ja vasikatele — 1 supilusikatäis iga looma kohta, ja seda antagu loomadele aegsasti, mitte ära oodates, kuni haiglased nähtused esile tulevad.

Puuvilja kuivatamisest.

Kõige väärtuslikum on igasugune puuvili alal hoitud kuivatuna ja seepärast toome ajakiri „Talu Perenaisest“ M. Põld-Riives'e näpunäited selle kohta.

Kuivatusviisid.

Kuivatatakse puuvilja nii mõnel viisil, kas nõõrile aetult õues päikesepaistel õhu käes või soojas õhus, leivaahjus, viljakuivatises, erilistel kuivatussõeltel pliidil või sellekohastel ahjudel, mis ühes sõeltega müügil. (Olgu tähendatud, et päikese käes kuivatatud õunad ei kee küllalt pehmeks, vaid tikuvad jääma vintskeks.)

Parim kuivatusviis on sõeltel. Pliidile pandavaid sõelu võib ise hõlpsasti kodus valmistada. Selle jaoks tehakse umbes 7—9 sm. kõrgused ja 30—40 sm. laiused raamid. Raamide pikkus oleneb pliidi laiusel. Raam olgu nii suur, et ulataks parajasti põigiti üle pliiriraua.

Üldse määraku igaüks raamide suuruse oma pliidi järerele, et nad talitamisel tüliks poleks ega söögitegemist ei takistaks. Raamid ise olgu lehtpuust, sest okaspuu ajab soojuses vaiku välja ja rikub sellega puuvilja maitset. Põhjaks pannakse tsink- või alumiiniumtraatvõrk, mis ei roosteta, või selle puudumisel linane riie. Raame olgu

6—8. Sellekohaselt ettevalmistatud puuvili laotatakse õhukeselt raamidele. Pliidile asetatakse 4 telliskivi ja raamid laotakse kividele üksteile peale nii, et iga nelja nurga alla jääb kivi, mis raamisid põlemise eest kaitsevad. Kõige sündsam on asetada raamid peale söögikeetmist pliidile, et ei oleks põlemist karta ja kus siis raamid võivad olla rahulikult, ilma et tüliks ees oleksid, kuni õhtuni. Jahtumine vahepeal ei mõju puuvilja headusele ja väljanägemisele. Pliiti ei tohi liig kuumaks ajada, sest liig suur soojus küpsetab puuvilja ja muudab ta seega maitsetuks ning alaväärtuslikuks. Kõrgem soojus kuivatades olgu 80—90 kraadi C. Aeglasemalt kuivatades hoidub puuvilja maitse paremini alal, kõrgemas soojuses aga hoidub puuvilja värv paremini. Kuivatavale puuviljale peab õhk juure pääsema, seepärast ei kaeta pealmisi raame kinni, et puuviljadest soojuse mõjul vabanenud veeaur pääseks välja ega imbuks neisse uuesti tagasi, mis väga rikub ainete värvi ja maitset. Seepärast ei tahagi praeahjus kuivatamine õnnestuda, et ta on liig kinnine ja et temas ei saa hoida ühtlast soojust.

Leivaahjus kuivatamine

on kõige sündsam peale leibade väljavõtmist. Ahi pühitakse puhtaks. Et puuvilja oleks hõlpsam ahjust välja võtta, selleks laotatakse puhas paks paber ahju põrandale, millele laotatakse ühtlaselt puuvili või siis pannakse ta puhta paberiga kaetud pannidega ahju. Ahjus kuivatades võib ka raame tarvitada. Ahjuraamide põhjaks võib olla traadi asemel hõre takune riie, mis kinnitatud raami ülemiste äärte külge, nii et ta ahju põhja vastu ei puutuks. Pliidi raame ahjus kuivatamiseks tarvitades pisetakse nad niisama põhi ülespoole ahju üksteise kõrvale ja soovi korral paar raami pealikuti. Ahju suu tuleb veidi lahti jätta,

et aur välja pääseks, kinnises õhus omandavad puuviljad inetu värvi.

Väga hõlpus on puuvilja, iseäranis õunte, kuivatamine viljakuivatises. Et puuvili plekkidel ei mustuks, laotatakse puhas riie või paber alla ja õunad paarikordselt peale. Plekid olgu juba enne õunte pealepanemist soojad. Vahetevahel segatakse, et puuvili ühtlasemalt kuivaks. Õunu võib kuivatises ka vähemal määral kuivatada, jättes vilja kuivatades vastava osa ruumist puuvilja jaoks. Juba soojaks köetud kuivatisele puuvilja pannes jõuab see umbes 12 tunni jooksul parajasti ära kuivada, seejuures vähese tüli ja vaevaga.

Üldse ei tohi puuvilja liig ära kuivatada, sest see vähendab tema toiteväärtust kui ka maitset. Õunad on valmis, kui nende liha veel pehme ja sitke, seejuures aga pigistades niiskust ei anna. Pirnid, ploomid ja kirsid on kuivad, kui sõrmede vahel vajutades neis tenam mahla ei tule. Kuivatatud puuvili tuleb enne äraapanemist täielikult jahutada. Seejärel pannakse ta hõredast riidest kottidesse või kastidesse, millest õhk läbi pääseb, ja hoitakse kuivas õhurikkas kohas alal. Vahetevahel tuleb kuivatatud tooted läbi vaadata, et nendesse hallitust ega tõuke ei tekiks.

Kaalisoolad ja nende tähtsus põllumajanduses.

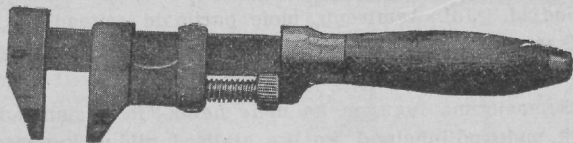
Kaalisoolad, mis meil müügil, tulevad Saksa- ja Prantsusmaalt, kus neid maa seest kaevatakse ja ümber töötatakse.

Niihästi maa seest väljavõtmine, kui ka ümbertöötamine nõuab väga palju tööd ja kulu. Kuid vaatamata sellele on ka praeguste kaalisoolade hindade juures kaali meie põllumajanduses kõige odavam väetisaine. Selleks maksab võrrelda puhtväetisainete hinda üksikutes väetistes.

Teatavasti on 40%-lise kaalisoola hind meil keskmiselt 10.80 senti kott. Kott on 100-kilogrammiline ja sisaldab 40 kg. puhast kaalit — järjekult maksab siis üks kilogramm puhast kaalit ainult 27 senti. Kui võtame 18%lise superfosfaadi, mille kotis keskmiselt 18 kgr. puhast fosforhapendit ja kui koti hind on 6.30 senti, siis maksab üks kilogramm fosforhapendit meil juba 35 senti. Võttes veel lämmastikväetisi ja võrreldes neid väävelhapu-ammoniumiga, mille kott maksab üle 22 krooni ja mis sisaldab keskmiselt 20 kgr. puhtlämmastikku, siis leiame, et seal maksab üks kgr. puhast lämmastikku üle 110 senti.

Nii selgub siis, et kaalisoolad on tõeliselt kõige odavam väetisaine. Kaalisoolade eneste kohta olgu tähendatud, et kasulik väetisaine — kaali — osutub kõige odavamaks just 40%-lises kaalisoolas, kuna madalamaprotsendilistes kaalisoolades kaali on kallim. Seda on lihtne arvestada igal ostjal enesel sarnasel teel, nagu eelpool kalibreeritud.

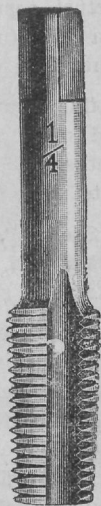
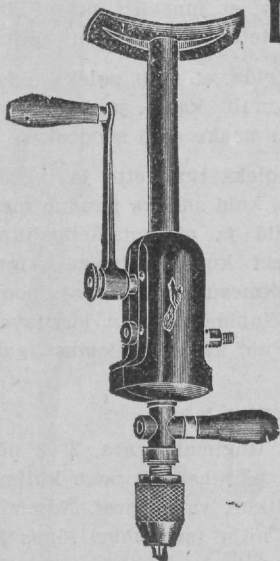
Kaalisoolade tähtsusest põllumajanduses on kõneldud ja kirjutatud väga palju. Peaaegu kõik eriteadlased põllumajanduse alalt toonitavad, et meie maad on kaalivae-

Suurimas valikus

sepa- ja mehaanika tööriistu

leiate

H. W. SCHNEIDER'I

juures

Tallinnas, Estonia p. 23.

sed, kuid viljad, eriti juurviljad ja kartuli, on suured kaalinõudjad. Jul. Aamisepp, meie parimaid eriteadlasi kartulikasvatuse alalt, kõneleb, et üle kogu Eesti kannatavad kõik kartuliväljad teravat kaalipuudust.

Samasugune lugu on ka meie heina- ja karjamaadega. Kõik meie põlluheinad, kui ka alalised niidud kannatavad kaalipuudust. Talirukis ja nisu vajavad tingimata kaaliväetust, sest kaali teeb tugevaks kõrre ja juurestiku. Kaaliga väetatud viljad on alati talvekindlamad ja suvel ei lamandu nad kergesti.

Üks suurimaid kaalinõudjaid on loomatoidu juurikad. Nad kasvavad lopsakaks ja suureks ainult rikkaliku kaaliväetusega. Prof. Nõmmik mainib, et juurvilja pole üldse mõtet kasvatada ilma kunstväetisteta meie harilikul põllul.

Soomaade kohta võime aga öelda, et meil poleks üldse sookultuuri, puuduks kaali. Ainult kaali- ja fosforväetiste tõttu saame meie rikkalikke saake endi soodest.

Kõige nende oletuste kohta oleks tuua ette ja lugeda üles väga palju katsete tulemusi, kuid selleks puudub meil kahjuks ruum. Kõik agronomid ja põllumajanduslikud eriteadlased korraldavad katseid kunstväetistega; igal aastal korraldatakse üle Eesti mitmesuguste asutuste poolt üle 2000 väetuskatse ja iga põllupidaja, keda huvitavad need andmed, võib saada nõuetavaid katsete tulemusi igalt agronoomilt.

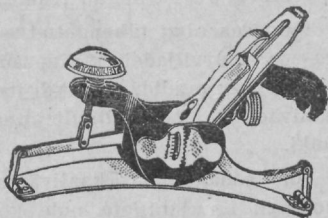
Peatume veel kaaliväetuse juures.

Kartulile peab külima kaalit tingimata vara, 2—3 nädalat enne kartuli panekut. Ka põlluheinale peab külima kaalit ja superit kevadel võimalikult vara; prof. Nõmmik soovitab seda teha isegi sügisel hilja (septembri lõpus ja oktoobris). Juurviljadele tuleb anda kaalit rohkesti; vähesest annist pole suuremat kasu.

Puu- tööriistu

parematest vabriku-
test võistlematu hin-
dodega

o s t a t e

H. W. SCHNEIDER'i

rauakauplusest,

Tallinnas, Estonia puiestee 23.

Peab alati pidama silmas, et kunstväetisi tuleb tarvitada õieti — siis on ka nendest kasu. Kahjuks aga panevad meie põllupidajad selle tarvilikule tingimusele väga vähe rõhku. See on just meie õnnetus. Kui aga kunstväetised nende valesti tarvitamise tagajärjel ei annud soovitatud tulemusi, siis kirutakse nad maa põhja.

Peale selle on kaalisooladel veel üks tähtis omadus: nad tõstavad nii hästi vilja, kui ka heina toiteväärtust. Kaaliga väetatud heinamaade rohu koosseis on palju parem, kui väetamatute oma. Hein väetatud heinamaalt sisaldab palju liblikõielisi taimi, milliste sulava munavalge protsent on hulga kõrgem harilikust kõrsheinast.

Samasugune lugu on karjamaaga. Kunstväetist saanud karjamaal kasvab suurem rohi, mis kasvab kiiremalt ja mille koosseis on toiteväärtuslikum. See rohi on maitsev ja seetõttu kari eelistab teda.

Muuseas olgu tähendatud, et kaaliväetus on vajalik ka aia- ja juurviljadele. Kapsad, kaalikad, peedid, kurgid, sibulad, porgandid, tomatid jne. — nõuavad kõik tugevat kaaliväetust. Loomulikult annavad nad ka siis rikkalikku saaki.

Ühe sõnaga — kaaliväetus on meie põllumajanduse alustugi, ilma milleta pole korralikku põllupidamist ega tasuvat saaki. Välismaail on tulnud ammugi sellele arusaamisele ja seepärast on ka nende põllumajanduslikud toodangud meie omadest sageli enam kui kaks korda suuremad. Oleks viimane aeg ka meil hakata tegutsema nende eeskujul vastavalt meie kliima ja maa tingimusele. Siis võiksime kindlasti loota paremale põllumajanduse alatasuvusele.

Kaevu- pumbad

ventiilid ja kraanid

saadaval

H. W. Schneider'i

juures

Tallinn, Estonia p. 23.

Mõned näpunäited koduveini valmistamiseks.

Rosina veini valmistamiseks pestakse rosinad jahtunud keedetud veega hästi, kuid kiiresti puhtaks, peenedakse ja lisatakse 200—300 gr. rosinale kohta üks liiter vett ja kuni 400 gr. suhkrut juure. Rosinale mahl peab enne käärima panemist tingimata pastöriseerima. Rosina veinile tuleb peale käärimise lõppemist vähe mustika veini ja karamell (kõrvetatud) suhkrut juure lisada, see kaotab rosina veinile omapärase, veidi halva maitse.

Sõstramarjad, nii punased, eriti aga valged, annavad õige ilusa veini. Mustad sõstrad üksi võimaldavad väga toreda portveini, kuid mahla tuleb enne läbi keeta. Sõstravein: 1 liiter mahla ja 1½ liitrit vett. Ühe liitri segu kohta ligi 150—200 gr. suhkrut.

Mustikatest saab väga ilusat punast veini. Marjad keedetakse, kas ilma veeta, või õige vähese veega pudruks. Pudru võib siis otsekohe suurde klaaspudelisse ajada, kuna kestade riisumist toimitakse, kas käärimise kestel, või hiljem. Võib aga ka pressida läbi koti pärast keetmist ära- jahtunud pudruna.

Mustikavein: 1 liiter mahla ja 1½ liitrit vett. Väga soovitatav on mustikaid keeta. 1 liitri segu kohta ligi 150 gr. suhkrut. 10 liitri segu kohta 2—4 gr. ammonium fosfaati ja 3—4 gr. tanniini. vett.

Karumarjadest on väikesed kollased kohasemad suurtest marjadest. Marjad peavad olema aga hästi valminud, muidu tuleb veinile rohumaitse.

Karusmarjavein: 1 liiter mahla ja 1½ liitrit vett. 1 liitri segu kohta 100—200 gr. suhkrut.

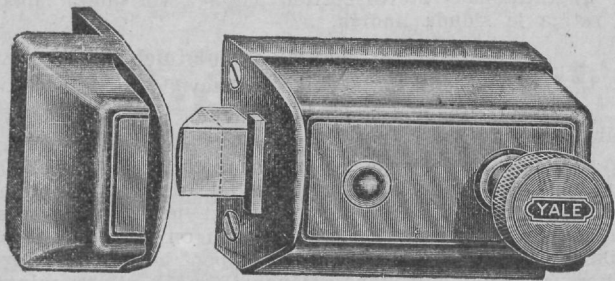
Õuntest koduveini valmistades tuleb eelistada hapuid õunu. Magedatele tuleb hapuid juure lisada vähemalt poole võrra, muidu hoidub vein halvasti alal. Väga lõhnavaid õunu tuleb koorida, vähem lõhnavaid aga pressitakse koorimatult. Kollane koor annab veinile kuld kollase värvingu. Rohelise koorega sortidest tuleb hoiduda.

Õunavein: Vett ja suhkrut lisatakse vähe juure, sedamööda, kuidas nende happe ja suhkru sisaldavus. Vähesese happe korral kuni 3 gr. viinahapet 1 liitri kohta.

KINDLUSTAGE

OMA

VARANDUST!

Parimaid Ameerika

lukke

saadaval

H. W. Schneider'i

juures

Tallinnas, Estonia puiest. 23.

Esimene abi õnnetusjuhusel.

Õnnetusjuhtumise korral on elupäästjaks ja vaeva vähendajaks esimene abiandmine, kui ta osutub kiireks ja asjaliseks.

I. Väikeste haavade puhul tuleb:

- 1) vabastada haava koht riietest;
- 2) puhastada haava ümbrus bensiiniga, piiritusega või keedetud veega;
- 3) mitte puudutada sõrmega haava;
- 4) määrada haava joodiga;
- 5) katta haav steriliseeritud marliga või puhta lapiga ja vatiga ja siduda lindiga.

II. Suurte haavade puhul tuleb

pt. 1., 2., 3. talitada nagu väikeste haavade juures;

4) koristada suuremad mustusetükid haavast ja haava ümbrusest;

5) sulgeda verejooks, a) kui haavatud veresoon ei ole suur, siis peab panema steriliseeritud marl või puhas riidelapp haava sisse ja siduma vatiga pealt kattes side- lindiga kõvasti kinni; b) kui veresoon on suur, siis tuleb tuiksoon kõvasti kinni pigistada pealpool haava kas käega või rätiga, kuni arst kohale jõuab. Iga 15 või 20 minuti järele tuleb avada kinnipigistatud koht, et mitte kauaks takistada verekäiku vigastatud liikmes.

III. Põletishaavade puhul:

a) Kui ei ole ville: peale panna kange soodavee lahuga kompress;

b) kui on villid: need läbi torkida nõelaga, aga nahka mitte pealt maha võtta. Soodavee kompress.

IV. Luumurdude puhul:

1) vabastada murdekoht riietest;

2) ümbristada murtud liige vatiga, heinaga või pehme riidega ja siduda kinni;

3) panna toed või lahased; kus neid ei ole käepärast, seal täidavad nende aset: lauad, kepid, tugev traat jne.; lahased seatakse lindiga murtud liikme peale kinni.

Igat seltsi

majapidamise tarbeid

leiate parimas valikus

H. W. SCHNEIDER'i

juures

Tallinnas, Estonia puiestee 23.

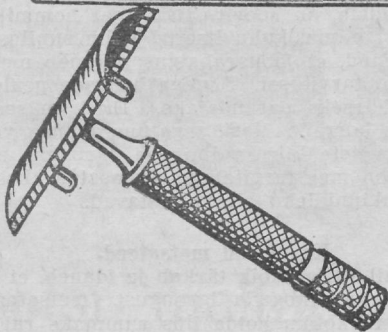
V. Väanatuſte ja nikasluſte puhul:

- 1) liige tuleb aſetada ſeiſakusſe, milles haige tunneb vähem valu;
- 2) panna külm kompreſs haigele kohale;
- 3) ſiduda lahased liikme külge või ümber, nagu luu-murdmiste korral.

VI. Uppumise puhul:

- 1) vabastada uppuja kuni reiteni riieſt;
- 2) puhastaſta tema ſuu liivaſt ja muuſt;
- 3) panna uppunu kõhuga abiandja põlvile või pingile ja vajutada rütmiliſelt ſeljale, et veſi jookſeks välja kopſudeſt ja maodeſt;
- 4) kui enam ei tule vahuſt vedelikku ſuudeſt, pöörduda uppunu 15 korda ſeljalt kõhule ja kõhult ſeljale; kui uppunu ei hakka hingama, ſiis teha kunſtlikku hingamist;
- 5) ſamal ajal tuleb nahk hõõruda ſoojaks.

Dr. B. Voogas'i „Eſimene abi“ järele.

Ilmakuulsaid:

ROOTSI

AMEERIKA

«SWING»

«GILLETTE»

habemeajamise teri ja apparate

soovitab

H. W. SCHNEIDER, Tallinnas
Estonia puiestee 23.

Ühte ja teist.

Rohkem mett!

Mett peetakse harilikult ainult maiustuseks. Tegelikult on aga mesi väga tarvilik toiduaine, mis sisaldab meie kehale tarvilikke suhkruühendusi, veidi munavalget, rau-da, eetriõlisisid ja sipelgahapet. Magu seedib mett nii kergesti, et ta peaaegu tervenisti kehasse jääb. Kõige selle juures on mesi ka hea arstirohi.

Unepuuduse korral tuleb rahulik uni, kui enne magamaminekut juua klaas vett, milles lahendatud supilusika täis mett ühes poole sidruni mahlagaga. Lastele, eriti ter- visliselt nõrkadele, on soovit. anda igal hommikul ja õh- tul paar klaasi piima, kuhu lisatud kolm supilusikat mett. On tähele pandud, et jooksvahaigus paraneb mee pikalda- sel järjekindlal tarvitusel. Lapiga haavade peale panduna on mesi imeväärseks parandajaks. Eriti on see maksev põletishaavade korral. Mesi, segatuna jahuga või praetud sibulaga, on paisete kiire valmistamise parimaks ergutajaks. Eriti kasulik on mee tarvitamine inimestele, kes palju istu-uvad ja kõhukinnioleku all kannatavad.

*

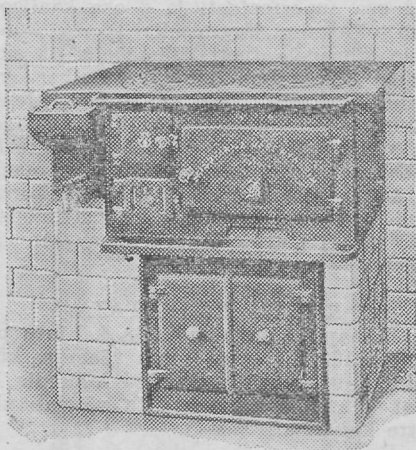
Kasulikud metsateed.

Kevadel, mil väljas kõik tärkab ja idaneb, ei tohi ükski perenaine unustada koguda igasugust metsateed. Selle- läbi võib hiljem kokku hoida ilus summake raha, mis lä- heb apteegiarveteks. Nii on näiteks noorte kadakakas- vude tee väga verduhastav. Kadaka siniseist marjadest saab higistamaajavat jooki. Noored kaselehed, kuivata- tult ja hautatult on äraproovitud vahend jooksva ja kroo- niliste nahahaiguste vastu. Väga head on ka kaselehe van- nid. Hariliku ristikeha õitest võib valmistada väga mõ- juvat teed läkastuskõha vastu. Selleks keedetakse 60 gr. ristikeha õisi ühes liitris vees ja antakse seda haigele juua. Sireliõie tee mõjub samuti higistamaajavalt ja on soovitav tarvitada kerge külmetuste, nohu ja kõha pu- hul. Ka siguri- ja köömnete puhastab verd.

*

Väetis toalilledele.

Et lille arenemist tõsta ja saada eeskujulikke tugevaid taimi, tuleb osta seemnekauplusest tshiili salpeetrit, super-

Rootsi malmpliitad,

kestva küttega,

malm-, saepuru-,

petrooleumi-, triik- ja

plekkahjud alati ladus

H. W. SCHNEIDER'i juures

Tallinn, Estonia puiest. 23.

fosfaati ja kaalisoola — igäüht naela osa (400 gr.). Neist väetisainetest valmistage just tarvitamise eel segu: 1 osa salpeetrit, 2 osa superfosfaati ja 2 osa kaalisoola. Selle seguga tuleb toita taimi järgmiselt:

Väikestele taimedele (poti läbimõõt 9—13 sentimeetrit) anda teelusika täis, ilma kuhjata. Pulber raputatakse hoolikalt mullale ja segatakse kahvli abil ülemise mullakihi. Suurematele taimedele, mille pottide läbimõõt 13—20 sm., võib väetist anda 2 lusikat, ja veel suurematele — 3. Esimest korda tuleb väetist anda otsekohe nüüd, teine kord kolme nädala pärast, viimast korda augusti teisel poolel. Kui lille kastmisel vesi alusnõusse nõrgub, siis tuleb ta uuesti potti valada: temas on lahundatud tshiili salpeeter.

*

RIIETE PLEEGITAJA.

Vesiniku ülihapend on pesu jaoks kahjutu pleegitamisvahend. Umbes 100 liitri vee kohta võetakse kümme supilusikat vesiniku ülihapendit. Saadud lahundis loputatakse pleegitavat pesu ja pannakse ta võimalikult niiskelt päikese kätte kuivama.

PUHTAD KÖÖGINÕUD.

Tumedaks muutunud emailnõusid puhastatakse potashi ja kloorlubja lahundiga; 3 liitri vee kohta võetakse supilusikatäis potashit ja sama palju kloorlupja. Kõik see valatakse nõusse ja pannakse sooja. Tunni aja pärast valatakse vedelik ära ja pestakse kirjeldatud viisil ettevalmistatud emailnõud liiva ja soodaga.

Alumiiniumnõusid ei tohi kunagi pesta soodaga. Selleks saab tarvitada edukalt juurvilja (kapsas, hernes, spinat) jäänuuste keeduvett soola lisandusega. Hea puhastusvahend on ka äädika ja soola sègu (liiter äädikat, pool naela soola), mida lastakse öö otsa seista puhastatavas nõus. See külmalt mõjuv segu sünnib tarvitada 4—5 korda.

ÄRGE MASSEERIGE!

Näo eest hoolitsemisel on paljudel naistel viisiks kreami naha sisse hõõruda kestva masseerimise teel. Vastavate eelteadmiste puudumisel võib aga niisugune massaash tuua rohkem kahju kui kasu. Sellepärast on soovitamam kream naha sisse juhtida sõrmeotstega nagu koputades.

AEDNIKKUDE TÖÖRIISTU

PRITSE,
SÖNNIKU-
JA KAEVAMISE
HARKE,
LABIDAID,
KÕBLASI,
REHASI,
OKSA-
KÄÄRISI,
NUGE jne.

SUURIMAS VALIKUS

H. W. SCHNEIDER'i

juures Tallinnas, Estonia puiest. 23.

PIIBU JUTT.

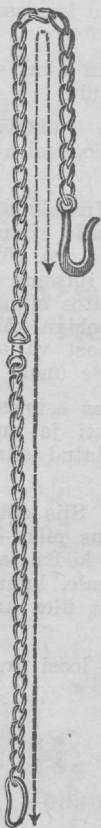
Peavõit.

Ta peab võitma. Muidugi peaks tema nüüd võitma. Loos nr. 77 777. Viis seitset $= 5 \times 7 = 35 : 5 = 7$, korrutamisel ja jagamisel ainult numbrid 3, 5, 7 — puha pühad saduslikud numbrid.

Ta oli unes seda arvu tulikirjaga — nägemata käega seinale kirjutatud — selgesti näinud. Ta arvas vähemalt kindlasti, et see arv just niisugune oli, sest kui ta ärkas, keerlesid ta silmade ees ainult seitsmed. Ta värises tervest kehast, äratas oma naise, jutustas sellele unenäo ning seletas, et ta homme loositähe numbriga 77 777 otsida tahab just kui politseinik politseikoeraga rasket kurjategijat jälgib, kelle kättesaamiseks 100.000 s. tasu lubatud. Lähemaks ajaks oli ju loosimise tähtpäev välja kuulutatud peavõiduga 1.000.000 s. Ja selle pidi tema oma unenäo järele tingimata õnneloosiga nr. 77 777 saama. Kindel, mis kindel. Jah, ta kujutas omale juba elavates värvides ette, mida tema selle hulga rahaga tegema pidi, kuidas seda kõige kasulikumalt äramahutada või mida ta ostma pidi: väärtpaberid, auto, või oma äri. 77777 kordas ta veel mitu korda oma ette ja uinus siis jälle magama.

Unes nägi ta jälle, kuidas tema naine aknast välja vaatas ja kannatamatult ootas — ootas — muidugi teda. Seal lähenes auto tänava nurga tagant ja tema — kes omale harilikult autosõitu lubada ei saa — istus autos õnneliku ja rõõmust sätendava näoga ning hoidis käes suurt rahapakki. Ta oli peavõidu omandanud loosiga nr. 77 777.

Teisel päeval lahkus ta kodust varakult ja tormas mööda tänavaid kui tagaaetud varas, kuni ühe äriakna ette seisatama jäi, kus loositähed lähemast loosimisest välja olid pandud. Esimesel pilgul silmas ta kaks loositähte kõrvuti, numbritega 77 777 ja 77 778. Ta astus selle päeva esimese ostjana ärisse ja küsis oma õnne-

Laeva-
looma-
paitse-
trenge-
kõietamise-
jala- ja
koera-

kettisid.

soovitab

H. W. Schneider

Tallinnas.

Estonia puiestee nr. 23,

loosi. „Kas teie ei sooviks mõlemaid tähti võtta? Nad on nii ilusti koos,“ arvas müüja. „Ei! ei ole tarvis,“ vastas ostja sundiva naeratusel, „nr. 77 777 võidab peavõidu!“ — „Teie peate peavõidu saama,“ vastas ärimeheliku viisakusega müüja, loositähe eest saadud raha kassasse panes. „Õnn kaasa!“

Ja Kungas — nii oli meie vaese sõbra nimi — elas, lootis ja ootas, nii kui lapsed enne jõulupühi.

Lõpuks tuli see nii oodatud loosimise tähtpäev. Ta võttis ennast tööst vabaks, sest ta pidi loosimise juures olema oma nr. 77 777.

Ta pani pühapäevariided selga. Jumalagajätmise juures suudles ta oma naist ja kinnitas talle nii mitmendat korda: „Kui ma peavõidu võidan — ja ma võidan ta kindlasti — siis sõidan ma linna kõige ilusama autoga koju. Sa vaatad aknast. Kui sa mind autos silmad, siis tead sa kõik. Rutta kööki ja viska ühe hoobiga kõik meie juba vananenud söögi- ja kööginõud aknast välja hoovi peale. See peab tervitusemürgel olema meie uuele elule!“

Tervest kehast värisedes istus Kungas esimeses toolide reas suures saalis. Loosiratast keerati ja numbreid ja võite hüüti välja. Lõpuks tuli oodatud silmapilk: 1 000 000 s. võidab nr. 77 777...

Naine ootas ärritatult akna juures. Siis sõitis üks auto tänava nurga tagant välja. Üks ainus pilk — tema mees istus tõesti autos — ja ta ruttas kööki ja loopis taldrekud ja kausid aknast alla hoovi peale, kuna vahepeal tema meest kahe mehe vahel trepist üles kanti — südamerabandus oli ta elu lõpetanud.

Peavõit 1 000 000 s. ei langenud mitte loosi nr. 77 777 vaid nr. 77 778 peale.

SANDVIKENS JERNVERKS A.B.
 SANDVIKEN SWEDEN
 SANDVIK TRÄKOLS-STÅL
 BEST CHARCOAL STEEL

Kreis-,
 kaatri-,
 laua-,
 palgi-,
 lint-,
 käsi- ja
 vibu-

SANDVIK

kõrges headuses soovitab

H. W. SCHNEIDER

Tallinnas, Estonia puiestee nr. 23.

DETSIMAAL-JA
LAUAKAALE,
KAALUVIHITE JA
VASKMARGAPUUD

OSTATE VÄGA SOODSALT

H. W. SCHNEIDER'i

juurest

Tallinnas, Estonia puiestee 23.

M ä r k u s e d.

M ä r k u s e d .

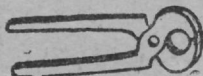
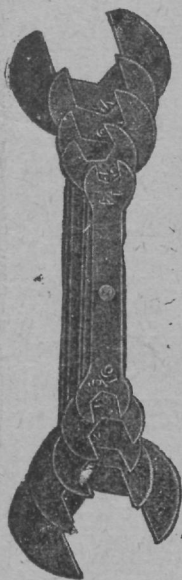
M ä r k u s e d .

17233
JOURNALMÄSSIG
RA

M ä r k u s e d.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR

1-00-00397

Igat seltsi
tööriistu
ostate kõige paremalt

H. W. SCHNEIDER'i

juurest Tallinnas, Estonia puistee 23.

V. a. ostjaskonna tähelepanuks!

|||||

H. W. Schneider'i
raua- ja teraskaupade äri

asub nüüd täiesti uutes ruumides

Tallinnas, Estonia puiest.

==== **Nr. 23** =====

:: (Estonia kontsertsaali vastas) ::

Palun majanummert tähele panna!

|||||